

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ : กรณีศึกษาศักยภาพด้านการ
ท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย

Provinces which have their borderlines against Two Countries:
A case study of Ubonratchathani & Chiang-Rai towards their
Tourism Potentials

โดย สุพจน์ ผลเจริญ และคณะ

กันยายน 2553

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ : กรณีศึกษา

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด

อุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย

Provinces which have their borderlines against Two Countries:

A case study of Ubonratchathani & Chiang-Rai towards their

Tourism Potentials

คณะผู้วิจัย		สังกัด
สุพจน์	ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยราชธานี
ศุภาพร	ทะยะราษฎร์	มหาวิทยาลัยราชธานี
กนกวรรณ	ปาปะนัง	มหาวิทยาลัยราชธานี
ปราโมทย์	เคย์รัมย์	มหาวิทยาลัยราชธานี
อุเทน	มะณีกรรณ	มหาวิทยาลัยราชธานี
อาจารย์ที่ปรึกษา		สังกัด
อนุรักษ์	ศรีพันธ์	มหาวิทยาลัยราชธานี

ชุดโครงการ “เชื่อมโยงเครือข่ายภาคีประเด็นการท่องเที่ยว ระดับปริญญาตรี”

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนให้คำแนะนำ และดูแลกำกับให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย ตลอดจนผู้มาเยือนของทั้งสองจังหวัด ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก และสุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ อธิการบดี คณบดีคณะศิลปศาสตร์ สำนักวิจัยและงานสร้างสรรค์ และ อ.อนุรักษ์ ศรีพันธ์ ที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างดี

สุพจน์ ผลเจริญ
ศุภาพร ทะยะราษฎร์
กนกวรรณ ปาปะนัง
ปราโมทย์ เคย์รัมย์
อุเทน มะณีกรรณ์
28 กันยายน 2553

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ผลงานวิจัย เรื่อง จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ : กรณีศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงรายได้วิเคราะห์ถึง จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ กรณีศึกษา ศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดเชียงราย ซึ่งกรอบแนวความคิดวิจัย มีตัวแปรต้น ได้แก่ (1) องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก การคมนาคม สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ (3) ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ข้อแนะนำของเจ้าบ้าน และ (4) นโยบาย ข้อจำกัด ข้อแนะนำ ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตัวแปรตาม ได้แก่ ศักยภาพองค์ประกอบการท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็น และ แบบสัมภาษณ์ผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวชายแดนในทั้งสองจังหวัดเดิม เป็นการเดินทางไปในต่างถิ่น เช่น การเดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้อง การเดินทางเพื่อไปทำบุญเกี่ยวกับศาสนา การทอดกฐิน ฟ้าป่า การเดินทางเพื่อการค้าขาย เป็นต้น ในปัจจุบัน จากคำขวัญประจำจังหวัดอุบลราชธานี ที่ว่า "เมืองแห่งดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบปลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา" พบว่า มี "แม่น้ำสองสี" เท่านั้นที่เกี่ยวข้องกับการการท่องเที่ยวชายแดน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดอุบลราชธานี จะนึกถึง อุทยานแห่งชาติผาแต้ม วัดทุ่งศรีเมืองและศูนย์ศิลปวัฒนธรรมอุบลราชธานี ปราสาทบ้านเพ็ญ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้ากบับบัว ช่อเม็ก จุดผ่านแดนถาวรเชื่อมต่อกับแขวงนครจำปาสัก คำขวัญของจังหวัดเชียงราย ที่ว่า "เหนือสุดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง" พบว่า เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน สองส่วน ได้แก่ "เหนือสุดในสยาม" และ "ชายแดนสามแผ่นดิน" โดยนักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดเชียงราย จะนึกถึงพระตำหนักดอยตุงและสวนแม่ฟ้าหลวง พระธาตุดอยตุง สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวง พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเชียงแสน ถ้ำผาจอม ล่องแก่งแม่กก สามเหลี่ยมทองคำ และ ด่านแม่สาย

เมื่อเปรียบเทียบแล้ว จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดเชียงราย มีความชัดเจนน่าชื่นชม และ มีความหลากหลายกว่าการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงการจัดการท่องเที่ยวที่นั่น หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างภาพองค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนของสองจังหวัดผลการวิจัยพบว่า ในด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ควรมีการควบคุม อัตราที่พักให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ควรมีที่พักระหว่างทางด้านคมนาคม ควรปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในการเดินทาง ด้าน
 สิ่งดึงดูดใจ ควรปรับปรุงและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพ ตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยว
 แต่ละแห่ง ควรมีเรื่องราว เรื่องเล่า และ ความเป็นมาที่น่าสนใจ ทั้งจังหวัดเชียงรายและจังหวัด
 อุบลราชธานีให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวบริเวณชายแดน โดยเห็นได้จากการกำหนด
 ยุทธศาสตร์ของจังหวัดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ที่ต้องการสร้างสัมพันธภาพกับประเทศ
 เพื่อนบ้าน โดยเชื่อมโยงกับแนวความคิดการสร้างเชื่อมั่นในภูมิภาค แต่ทว่าในสภาพความ
 เป็นจริงแล้ว การสนับสนุนของจังหวัดโดยเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะภาพแทนของ
 หน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่นยังมีความคลาดเคลื่อนทั้งในระดับความเข้าใจของหน่วยงานรัฐเอง
 หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ควรให้ความสำคัญต่อนโยบายไฮมสเตย์ นโยบายเมืองคู่แฝด
 เมื่อเปรียบเทียบการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัย
 สำคัญที่ส่งผลต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่ง
 ท่องเที่ยวและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว
 ชายแดนทางด้านจังหวัดเชียงรายมากกว่าจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการผนวกรวม
 การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายเข้ากับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และตัวจังหวัดเชียงรายเอง
 นั้น การท่องเที่ยวชายแดนถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวจังหวัด ด้วยองค์ประกอบ
 การท่องเที่ยว ทั้งห้าด้านมีความสมบูรณ์มากกว่า แต่สำหรับจังหวัดอุบลราชธานีนั้น การท่องเที่ยว
 ชายแดนด้านประเทศกัมพูชายังไม่เป็นที่รู้จักหรือยังมาทราบความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
 ชายแดนในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวชายแดน
 ดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายแดนนั้น ๆ
 ซึ่งค่อนข้างอยู่ไกลและยังไม่มีรถประจำทางเชื่อมโยง จึงอาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดอุปสงค์ได้
 เนื่องจากไม่มั่นใจในความปลอดภัย นอกจากนี้ ปัจจัยบวกที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว และ
 แบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชน ในอำเภอ ที่มีเขตติดต่อกับชายแดนของทั้งสองจังหวัด
 ได้แก่ ทำเลดี เพื่อนบ้านดี โอกาสดี ช่องทางดี และ วัฒนธรรมดี สำหรับยุทธศาสตร์ภาครัฐ ได้แก่
 การเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ บทบาทของสถานศึกษา
 และสำนักวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางคมนาคม
 การกำหนดและควบคุมอาหารให้ได้มาตรฐาน การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน ยุทธ
 ศาสตร์ภาคเอกชน ได้แก่ กลยุทธ์การเจริญเติบโต กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และ กลยุทธ์ระดับหน้าที่
 การบริหาร การตลาด และ ปฏิบัติการ

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : TRI/UTLGB52012

ชื่อโครงการ : จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ : กรณีศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย

ชื่อนักวิจัย : สุพจน์ ผลเจริญ, ศุภาพร ทะยะราษฎร์, กนกวรรณ ปาปะนัง, ปราโมทย์ เคย์รัมย์,
อุเทน มะณีกรรณ์
มหาวิทยาลัยราชธานี

E-Mail Address : mdsurin_poj@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 สิงหาคม 2552 - 31 มีนาคม 2553

ผลงานวิจัย เรื่อง จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ : กรณีศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด อุบลราชธานีและจังหวัดเชียงรายได้วิเคราะห์ถึง จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ กรณีศึกษา ศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดเชียงราย ซึ่งกรอบแนวคิดวิจัย มีตัวแปรต้น ได้แก่ (1) องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก การคมนาคม สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ (3) ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ข้อแนะนำของเจ้าบ้าน และ (4) แนวนโยบาย ข้อจำกัด ข้อแนะนำ ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตัวแปรตาม ได้แก่ ศักยภาพองค์ประกอบการท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็น และ แบบสัมภาษณ์ผู้มาเยือน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ควรมีการควบคุมอัตราที่พักให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีที่พักระหว่างทางด้านคมนาคม ควรปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในการเดินทาง ด้านสิ่งดึงดูดใจ ควรปรับปรุงและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพ ตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ควรมีเรื่องราว เรื่องเล่า และ ความเป็นมาที่น่าสนใจ หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ควรให้ความสำคัญต่อก่อนนโยบายโฮมสเตย์ นโยบายเมืองคู่แฝด นอกจากนี้ ปัจจัยบวกที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว และแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอ ที่มีเขตติดต่อกับชายแดนของทั้งสองจังหวัด ได้แก่ ทำเลดี เพื่อนบ้านดี โอกาสดี ช่องทางดี และวัฒนธรรมดี สำหรับยุทธศาสตร์ภาครัฐ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ บทบาทของสถานศึกษา และสำนักวัฒนธรรมจังหวัด การสร้างและการ

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การกำหนดและควบคุมอาหารให้ได้มาตรฐาน การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ยุทธศาสตร์ภาคเอกชน ได้แก่ กลยุทธ์การเจริญเติบโต กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และ กลยุทธ์ระดับหน้าที่ การบริหาร การตลาด และ ปฏิบัติการ

คำหลัก : จังหวัดเชียงราย, จังหวัดอุบลราชธานี, ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ABSTRACT

Project Code : TRI/UTLGB52012

Project Title : Provinces which have their borderlines against Two Countries:
A case study of Ubonratchathani & Chiang-Rai towards their Tourism
Potentials

Investigators : Pholcharen S., Tayaraad S., Papanang K., Keirum P., Manekun U.,
Ratchathani University

E-Mail Address : mdsurin_poj@hotmail.com

Project Duration : 1 August 2009 - 31 March 2010

A research of Provinces which have their borderlines against Two Countries: A case study of Ubonratchathani & Chiang-Rai towards their Tourism Potentials had a research framework consisting of independent and dependent variables. The independent variables covered 4 areas which were (1) tourism fact finding:- accommodation, accessibility, amenity, activity, and attraction (2) satisfaction of both Thai and foreign tourists (3) suggestion, feelings, belief, and remarks of hosts and (4) policies, limitations and suggestions from both public and private agents relating to tourism. The dependent variable was potential of tourism fact finding. The research tools were questionnaires and in-depth interview. The results found that there should be regulations over all accommodation rates, improvements over accessibility. Moreover, all attractions should be well looked after. Story boards were needed at all attractions. Both public and privates agents should pay attention over home-stay policies and twin-city policies. In addition, positive variables also covered good locations, good neighbors, good opportunities, good chances and good cultures. Strategies for public agents included transportation hubs, accessibilities, educational institutions and cultural centers. On the other hand, strategies for private included tourism growths, business, responsibilities, marketing and operations.

Keywords : Chaing-Rai province, tourism potential, Ubonratchathani province

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	6
คำถามการวิจัย (Research Question)	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ขอบเขตของการวิจัย	8
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Output)	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)	10
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	10
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)	21
ระเบียบวิธีวิจัย	21
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล	25
บทที่ 5 บทสรุป	35
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	46

บทที่ 1 บทนำ

คำว่า การวิจัย มาจากคำว่า Research มีรากศัพท์มาจาก Re + Search Re แปลว่า ซ้ำ Search แปลว่า ค้น ดังนั้น Research แปลว่า ค้นคว้าซ้ำแล้วซ้ำอีก ซึ่งน่าจะหมายถึง การค้นหา ความรู้ความจริง ค้นแล้วค้นอีก ซึ่งจะทำให้ได้รับรู้ความรู้ความจริงที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง เพราะมีข้อมูลที่เพียงพอต่อการสรุปเป็นความรู้ความจริงนั้น ๆ

ความหมายของการวิจัยตามพจนานุกรม การวิจัย คือ การค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา (พจนานุกรม. 2525) การวิจัยเป็นกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้จากปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในเรื่องนั้น ๆ เพื่อนำไปพยากรณ์หรือแก้ปัญหาที่มีแบบแผนเชื่อถือได้ การวิจัย เรื่อง “จังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ: กรณีศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย” เป็นการศึกษาความสำคัญและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย ในฐานะที่เป็นจังหวัดชายแดนของประเทศไทยเพียง 2 จังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวนสองประเทศ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ท่ามกลางแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาที่สำคัญของประเทศ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกือบทุกฉบับ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) ประเทศไทยได้ปรับกระบวนการพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยยึดหลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" โดยพันธกิจของการพัฒนาประเทศข้อที่ 2 ได้เน้นถึงการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ด้วยยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ส่วนหนึ่ง ด้วยการปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค บนฐานความโดดเด่นและความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นไทย

จากการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ของแผนยุทธศาสตร์กัญญาวิฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว

พ.ศ. 2552 - 2555 โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้มองว่าเส้นทางเชื่อมอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นโอกาส ด้วยจุดแข็งทางด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเหมาะสมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ประเทศไทยมีสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง มีผลทำให้จำนวนประมาณการนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวต่ำกว่าเป้าหมายซึ่งกำหนดการไว้ที่จำนวน 14 ล้านคน และ 505,000.- ล้านบาท โดยนักท่องเที่ยวจะลดลงประมาณ 0.49 - 0.87 ล้านคน และมีรายได้ลดลงประมาณ 88,748 - 102,385 ล้านบาท ตามลำดับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: 2552) วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปยุทธศาสตร์ คือ การส่งเสริมให้ไทยเป็นทั้ง Gateway และ Final Destination ของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยกลยุทธ์การสร้างโครงข่ายกับประเทศเพื่อนบ้านในองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทุกด้าน ได้แก่ ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม สิ่งดึงดูดใจ และ กิจกรรมด้านต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่าง ๆ จำนวน 4 ประเทศ กล่าวคือ

ทิศเหนือ ติดกับ ประเทศสหภาพพม่า และ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ทิศตะวันออกเฉียง ติดกับ ประเทศ สปป.ลาว และ ประเทศราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศใต้ ติดกับ ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันตก ติดกับ ประเทศสหภาพพม่า

ซึ่งแสดงว่าในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้น มีพรมแดนติดต่อกับสองประเทศในพื้นที่ของจังหวัดหนึ่ง และ จังหวัดทั้งสองนั้น คือ จังหวัดเชียงราย ในภาคเหนือ ซึ่งมีพื้นที่ติดกับประเทศสหภาพพม่าและประเทศ สปป. ลาว โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอแม่สายซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับเมืองท่าขี้เหล็ก จังหวัดเชียงตุง รัฐไทยใหญ่ ของประเทศสหภาพพม่า โดยมีแม่น้ำสาย เป็นพรมแดนธรรมชาติ (รูปที่ 1) และพื้นที่อำเภอเชียงของ ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ประเทศ สปป. ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติ (รูปที่ 2) และจุดที่สำคัญยิ่งในอำเภอเชียงแสน แม่น้ำรวกซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหภาพพม่า ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขงซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างประเทศสหภาพพม่ากับประเทศ สปป.ลาว และเมื่อแม่น้ำทั้งสองสายไหลมาบรรจบกันแล้ว แม่น้ำโขงกลายเป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศ สปป. ลาว. จึงเกิดเป็นจุดที่เป็นพรมแดนร่วมกันของสามประเทศ เรียกว่า สามเหลี่ยมทองคำ (Golden Triangle) (รูปที่ 3)

ส่วนอีกจังหวัดหนึ่ง อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศ สปป.ลาว และ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเฉพาะที่ พื้นที่อำเภอโขงเจียม ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับแขวงสาละวัน และ แขวงจำปาสัก โดยมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติ อยู่ระยะหนึ่งก่อนที่เส้นกั้นพรมแดนจะเปลี่ยนเป็นแนวพื้นดินแทน อำเภอสิรินธร จุดผ่านแดน บ้านช่องเม็ก ติดต่อกับ บ้านวังเตา แขวงจำปาสัก ของประเทศ สปป.ลาว โดยเขตแดนเป็นแนวพื้นดินติดกัน สำหรับจุดที่เป็นพรมแดนติดต่อกันสามประเทศนั้น ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย เรียกว่า สามเหลี่ยมมรกต หรือ ช่องบก ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างชายแดนประเทศไทย ในอำเภอน้ำยืน กับ แขวงจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว และ กับ จังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อสำรวจสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบและเปรียบเทียบพัฒนาการของการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัดผ่านองค์ประกอบการท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัด

2.3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจและความต้องการของผู้มาเยือนของทั้งสองจังหวัดโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน

2.4 เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวชายแดนที่มีต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอที่มีเขตติดกับชายแดนของทั้งสองจังหวัด

1.3 คำถามวิจัย

3.1 สถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงรายเป็นอย่างไร?

3.2 การท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัดผ่านองค์ประกอบการท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัดมีรูปแบบอย่างไร? และสามารถเปรียบเทียบการพัฒนาได้อย่างไร?

3.3 สามารถเปรียบเทียบความพึงพอใจและความต้องการของผู้มาเยือนของทั้งสองจังหวัดโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดนได้อย่างไร?

3.4 การท่องเที่ยวชายแดนมีผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชน ในอำเภอที่มีเขตติดกับชายแดนของทั้งสองจังหวัดอย่างไร?

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ศักยภาพ (Potential) หมายถึง ความสามารถสูงสุดที่เป็นไปได้ของจังหวัดเชียงราย และ จังหวัดอุบลราชธานี ถ้าหากจังหวัดดังกล่าวได้รับการบำรุงส่งเสริมอย่างเต็มที่และถูกทาง ดังนั้น ความสามารถที่จังหวัดทั้งสองมีอยู่ในขณะนี้ จึงยังไม่ใช่ศักยภาพของจังหวัด จึงต้องดำเนินการ "พัฒนาความสามารถ" หรือ "พัฒนาสมรรถนะ" เพื่อที่จะเข้าไปใกล้ศักยภาพของจังหวัด ไม่ใช่ "พัฒนาศักยภาพ" ดังนั้น จึงควรใช้คำว่า "พัฒนาความสามารถ" หรือ "พัฒนาสมรรถภาพ" หรือ "พัฒนาสมรรถนะ" ให้เต็มศักยภาพ (เป็นความพยายามที่จะไปให้ถึง)

การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางของบุคคลไปยังสถานที่ในจังหวัดอุบลราชธานี และ/หรือจังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่การอยู่ที่ถาวร การท่องเที่ยว จึงหมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ องค์การการท่องเที่ยว

ของสหประชาชาติ (อังกฤษ: World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ (Thai & Foreign Tourists) หมายถึง บุคคล ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี และ/หรือ จังหวัดเชียงราย ที่ไม่ใช่มาทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนในท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือศึกษาอยู่ที่จังหวัดดังกล่าว และต้องพักค้างคืน อย่างน้อย 1 คืน

เจ้าบ้าน (Hosts) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดดังกล่าว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับชายแดน ได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงของ และ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และ อำเภอโขงเจียม อำเภอสิรินธร และ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้ เพื่อให้คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยว ได้เข้าพัก พร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดเชียงราย และ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอที่ได้กล่าวไปแล้ว ที่พักนับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบการท่องเที่ยว เนื่องจากนิยามของนักท่องเที่ยว นั้น จะต้องพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน

การคมนาคม (Accessibility) คือ การเปลี่ยนพื้นที่ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด กลุ่มบุคคลหนึ่งระหว่างหน่วยใด มายังจังหวัดเชียงราย และ/หรือ จังหวัดอุบลราชธานี ในระบบการจราจร (Position Mobility, Circulation Mobility, and Social Mobility) ในการเดินทางหนึ่งครั้งมีการสัญจรมากกว่าหนึ่งประเภท การสัญจรประกอบไปด้วยผู้เดินทาง และองค์ประกอบในการเดินทาง ได้แก่ ความถี่ ระยะทาง และระยะเวลาที่ใช้ในการเปลี่ยนพื้นที่ การคมนาคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว เนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้าย นักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วโลก

สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะในอำเภอที่ได้กล่าวไปแล้ว ที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยว เดินทางได้

สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย และ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะในอำเภอที่ได้กล่าวไปแล้ว เพื่อเอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (Activity) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ที่ถูกสร้างขึ้นในจังหวัดเชียงราย และ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะในอำเภอที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะ อำเภอแม่สาย อำเภอ เชียงของ และ อำเภอเชียงเวณ ในจังหวัดเชียงราย และ อำเภอโขงเจียม อำเภอสิรินธร และอำเภอน้ำยืน ในจังหวัดอุบลราชธานี

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในอำเภอดังกล่าว ของสองจังหวัดนี้

1.5.3 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรกลุ่มเป้าหมาย มี 3 กลุ่ม คือ

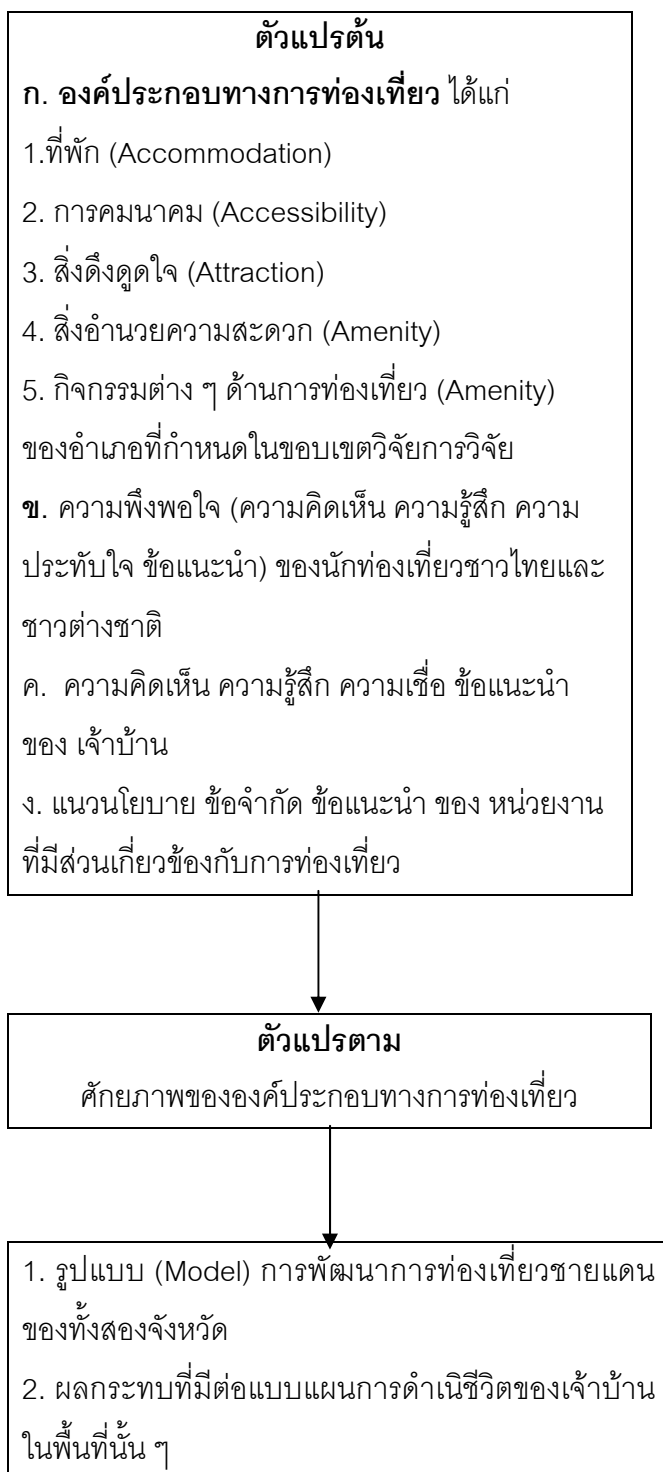
1.5.3.1 ประชาชนในพื้นที่ หรือเจ้าบ้าน (Hosts)

1.5.3.2 ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ (Thai & Foreign Tourists)

1.5.3.3 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Travel Related Agencies)

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา 8 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2552 - วันที่ 31 มีนาคม 2553

กรอบแนวความคิดวิจัย

1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

1.6.1 ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย

1.6.2 ทราบถึงรูปแบบ และ เปรียบเทียบการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัดผ่านองค์ประกอบการท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัด

1.6.3 สามารถเปรียบเทียบความพึงพอใจและความต้องการของผู้มาเยือนของทั้งสองจังหวัดโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน

1.6.4 ทราบถึงผลของการท่องเที่ยวชายแดนที่กระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอที่มีเขตติดกับชายแดนของทั้งสองจังหวัด

4 เดือนที่ 1

1. ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย

2. ทราบถึงรูปแบบ และ เปรียบเทียบการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัดผ่านองค์ประกอบการท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัด

4 เดือนที่ 2

1. สามารถเปรียบเทียบความพึงพอใจและความต้องการของผู้มาเยือนของทั้งสองจังหวัดโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน

2. ทราบถึงผลของการท่องเที่ยวชายแดนที่กระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอที่มีเขตติดกับชายแดนของทั้งสองจังหวัด

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)

การที่ได้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้มาเยือนจังหวัดชายแดนทั้งสองจังหวัดทำให้ผู้วางนโยบายทางด้านการท่องเที่ยวของทั้งสองจังหวัดนี้ได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้มาเยือนที่มีต่อองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้งห้าประการ ตลอดจนผลกระทบทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบทางด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อประชาชนท้องถิ่นที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.8 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จัดสัมมนาผู้วางนโยบายส่วนท้องถิ่นเพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อการวางนโยบายทางด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

1.9 บทสรุป

บทนำในโครงการวิจัย (Research proposal) เป็นเนื้อหาโดยย่อของประเด็นปัญหาวิจัย ซึ่งมีการกำหนดเค้าโครงการทำงาน บ่งบอกถึงแนวความคิดของคณะผู้วิจัย คำถามที่เกิดจากแนวความคิด และพัฒนาขึ้นเป็นโครงการที่มีรายละเอียดครอบคลุมถึง ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของโครงการ คำถามการวิจัย นิยามศัพท์ ขอบเขตการวิจัย ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับ 2 ประเทศ: กรณีศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย (Provinces which have their borderlines against Two Countries: A case study of Ubonratchathani & Chiang-Rai towards their Tourism Potentials) จะได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ และสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ในด้านหลักการ ทฤษฎี ข้อเท็จจริง รวมถึงแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ นำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

1. นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทย จังหวัดเชียงราย และจังหวัดอุบลราชธานี
2. สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย จังหวัดเชียงราย และ จังหวัดอุบลราชธานี
3. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และ อำเภอโขงเจียม อำเภอสิรินธร และ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 6 อำเภอดังกล่าวข้างต้น

นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทย

ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2554 รัฐบาลจะมุ่งมั่นนำประเทศไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและพัฒนาไปสู่การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน แก้ไขวิกฤตทางสังคมที่มีความแตกแยกและพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยุติวิกฤตทางการเมืองและปฏิรูปการเมืองให้มีความมั่นคงตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งนี้รัฐบาลจะดำเนินการให้บรรลุภารกิจดังกล่าวภายใต้แนวทางพื้นฐานหลัก 4 ประการ คือ

หนึ่ง ปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความมั่นคงในการเป็นศูนย์รวมจิตใจและความรักสามัคคีของคนในชาติ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้เหนือความขัดแย้งทุกรูปแบบ พร้อมทั้งดำเนินการทุกวิถีทางอย่างจริงจังเพื่อป้องกันมิให้มีการล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ

สอง สร้างความปรองดองสมานฉันท์ บนพื้นฐานของความถูกต้อง ยุติธรรม และการยอมรับของทุกภาคส่วน

สาม พัฒนาเศรษฐกิจ ให้ขยายตัวอย่างยั่งยืน และบรรเทาผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่ประชาชนจะประสบ

สี่ พัฒนาประชาธิปไตยและระบบการเมือง ให้มีความมั่นคง มีการปฏิบัติตามกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของสากลรอบการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล

1.1 นโยบายรัฐบาลแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2554)

นโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้จัดทำในปีแรก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ การสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค ด้วยการเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวต่างชาติและเร่งรัดมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยมีเป้าหมายในเชิงนโยบายที่จะลดการสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ให้ต่ำกว่าปี 2550 ซึ่งวัดด้วย 1) รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงจากปี 2550 ไม่เกินร้อยละ 5 และ 2) รายได้จากนักท่องเที่ยวคนไทยเพิ่มขึ้นจากปี 2551 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ทางด้านกลยุทธ์และวิธีดำเนินการรัฐบาลมีนโยบายเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวต่างชาติและเร่งรัดมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการประชาสัมพันธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติส่งเสริมการท่องเที่ยวของคนไทยในประเทศ และปรับแผนงบประมาณของส่วนราชการที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 อยู่แล้ว เพื่อใช้ในการจัดการฝึกอบรมและสัมมนาให้กระจายทั่วประเทศ รวมทั้งลดหย่อนค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้มีการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ด้วยกลยุทธ์/วิธีดำเนินการ 1) เร่งประชาสัมพันธ์เพื่อฟื้นฟูภาพลักษณ์และสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น แผนฟื้นฟูภาพลักษณ์ สร้างความเชื่อมั่น 2) สร้างกระแสการเดินทางตลาดต่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ปี 2552 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทยประทับใจไทยแลนด์ ด้วยแผนงานกระตุ้นการเดินทางตลาดต่างประเทศ และโดยเฉพาะแผนงานกระตุ้นการเดินทางตลาดในประเทศ ด้วย **"เที่ยวไทยครีกครีน เศรษฐกิจไทยคึกคัก"** **โครงการปีท่องเที่ยวอีสาน และ โครงการท่องเที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือน** 3) ดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมูลสิทธิ์จัดงาน และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มไมซ์เข้าประเทศ 4) ส่งเสริมพัฒนาและให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ทั่วประเทศ ด้วยการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: เส้นทางอารยธรรมล้านนา และ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: เส้นทางเลียบบึงแม่ น้ำโขง เป็นต้น 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิกฤตเพื่ออำนวยความสะดวก ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และ 5) สนับสนุนการจัดประชุมฝึกอบรมและสัมมนาของหน่วยงานภาครัฐโดยให้มีการปรับแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2552 เพื่อให้สามารถใช้จ่ายได้เร็วขึ้น

ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ก้าวสู่มาตรฐานคุณภาพ (Quality) และเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainability) ที่สามารถแข่งขันได้ (Competitiveness) ในตลาดโลก อันจะนำไปสู่การเป็น Tourism Capital of Asia

1.2 แผนยุทธศาสตร์กวิฤกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2552 - 2555

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ออกแผนยุทธศาสตร์กวิฤกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 8 ด้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.1 การพัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมขนส่ง ปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.2 : การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร โทรคมนาคม ระบบสารสนเทศ และ ซอฟต์แวร์ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 1.3 : การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยุทธศาสตร์การสร้างสรรคกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่า และ มูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ที่ 2.1 : การสร้างสรรคกิจกรรมให้มีความหลากหลายเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยอาศัยการสร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ที่ 2.2 : การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.3 : การสร้างพันธมิตรและขยายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 3.1 : การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 3.2 : การยกระดับคุณภาพของธุรกิจและการให้บริการท่องเที่ยวสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ที่ 3.3 : การสร้างโครงข่ายการท่องเที่ยวระดับชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ยุทธศาสตร์การป้องกันและรักษาความปลอดภัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4.1 : การป้องกันและรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4.2 : การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการป้องกันและรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5: ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 5.1 : เร่งพัฒนาศักยภาพแรงงานวิชาชีพและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างอาชีพและรายได้

กลยุทธ์ที่ 5.2 : การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 5.3 : การส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูภาพลักษณ์และยกระดับความเชื่อมั่นด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

กลยุทธ์ที่ 6.1 สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว และยกระดับความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 6.2 : สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 7: ยุทธศาสตร์กระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวและสร้างรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กลยุทธ์ที่ 7.1: เร่งกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมาประเทศไทยทั้งกลุ่มตลาดเก่าและแสวงหาตลาดใหม่ เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กลยุทธ์ที่ 7.2 : สร้างการรับรู้และเข้าหานักท่องเที่ยวให้มากที่สุด เพื่อเพิ่มพูนมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 8 : ยุทธศาสตร์กระตุ้นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

กลยุทธ์ที่ 8.1 : การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย

1.3 ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในระดับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

ความร่วมมือในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (The Greater Mekong Sub-Region: GMS) ได้เริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ.

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบัน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยนับเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่สามารถสร้างรายได้หลักให้กับประเทศเป็นจำนวนมหาศาล จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่า ใน พ.ศ. 2503 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 81,340 คน สร้างรายได้ 196 ล้านบาท และในขณะที่ประเทศไทยกำลังตกอยู่ในปัญหาการสภาวะวิกฤตถดถอยทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและปัญหาการต่อต้านทางการเมืองของกลุ่มชุมชนในประเทศ ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2551 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 14,464 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 540,000 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นภาคการส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีความอ่อนไหวต่อผลกระทบจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องปรับเป้าหมายลง จึงนับเป็นการทำทนายอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางยุทธศาสตร์ทั้งในด้านมาตรการเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นการท่องเที่ยวและแผนยุทธศาสตร์กึ่งวิกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว ระยะปานกลาง ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดวาระแห่งชาติว่าด้วยการท่องเที่ยว - - แผนยุทธศาสตร์กึ่งวิกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2552 - 2555 เพื่อเตรียมการรองรับให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยสามารถปรับตัวและเผชิญกับปัญหาที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ในระยะยาว (แผนยุทธศาสตร์กึ่งวิกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2552 - 2555 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

2 แนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเป็นภาคอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นลำดับที่หนึ่ง และเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

จากลักษณะความสำคัญและการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว จึงทำให้รัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไว้ค่อนข้างสูง ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียภายใน พ.ศ. 2551

3. การกระจายของรายรับจากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวของไทย

สถิติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

เมื่อพิจารณาจากสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติของแต่ละภูมิภาคจะพบว่า นักท่องเที่ยวมีการกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและภาคใต้ค่อนข้างสูง ทั้งในด้านสัดส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวและสัดส่วนค่าใช้จ่าย สถานการณ์ดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยมีความเปราะบางอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ นอกจากผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและภาคใต้แล้ว รายรับจากการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังขึ้นอยู่กับแหล่งท่องเที่ยวเพียงไม่กี่แห่งในเขตพื้นที่ทั้งสอง ดังนั้นการเกิดภัยธรรมชาติของความไม่สงบในเขตภาคใต้ในระยะที่ผ่านมา จึงทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นหากประเทศไทยสามารถเพิ่มแหล่งรายรับที่หลากหลายได้มากขึ้น นอกจากจะช่วยเพิ่มปริมาณรายรับด้านการท่องเที่ยวแล้ว ยังช่วยให้รายรับด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีเสถียรภาพมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาต่อไปถึงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ แล้วพบว่า พบได้ว่า ส่วนแบ่งของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ร้อยละ 3) ส่วนแบ่งค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ร้อยละ 0.4) และส่วนแบ่งของจำนวนคืนพักของนักท่องเที่ยวต่างชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 1) นั้น ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ของประเทศ โดยมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 2.99 วัน ในขณะที่ภาคเหนือมีส่วนแบ่งของตลาดด้านจำนวนนักท่องเที่ยวเท่ากับภาคกลาง คือ ร้อยละ 10 ส่วนแบ่งค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ร้อยละ 8) และส่วนแบ่งของจำนวนคืนพักของนักท่องเที่ยวต่างชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 10) โดยมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 3.52 วัน ดังนั้นรัฐบาลจึงได้มีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดต่ำ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ และ เพิ่มเสถียรภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย

ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจเศรษฐกิจ การลงทุน และ การจ้างงาน ในภาคตะวันออก เชียงเหนือเช่นกัน

สถิติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในประเทศ

เมื่อพิจารณาจากสถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ของแต่ละภูมิภาค จะพบว่า นักท่องเที่ยวมีการกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านสัดส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยว และสัดส่วนของค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคที่เหลือ จะพบว่าตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศ มีการกระจายตัวตามภูมิภาคที่เหลือค่อนข้างสมดุล และเมื่อพิจารณาตัวเลขการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเชียงเหนือ จะเห็นได้ว่า สำหรับตลาดในประเทศแล้ว ภาคตะวันออกเชียงเหนือมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนสูงเป็นอันดับ 3 (ส่วนแบ่งตลาดเท่ากับร้อยละ 15) ซึ่งสูงกว่าภาคเหนือ ซึ่งมีส่วนแบ่งของตลาดอยู่ที่ระดับ ร้อยละ 11 แต่มีรายรับจากการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับสุดท้าย (ส่วนแบ่งตลาดเท่ากับร้อยละ 8) โดยภาคเหนือมีส่วนแบ่งของตลาดที่ร้อยละ 15 ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนว่าภาคตะวันออกเชียงเหนือมีรายรับต่อนักท่องเที่ยวต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ

จากการทบทวนสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเชียงเหนือและภาคเหนือ จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศตลอดจนการพัฒนาท้องถิ่น โดยเป้าหมายที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคดังกล่าวคือ การเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากสินค้าท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวในภาคทั้งสองนี้ มีลักษณะเด่นไปทางโบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน

1. จังหวัดอุบลราชธานี

1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเชียงเหนือที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ทั้งนี้เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและวัดที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง

จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเชียงเหนือ ในตาราง.....ยังเป็นหลักฐานสนับสนุนว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเชียงเหนือทั้ง 19 จังหวัด ดังจะเห็นได้ว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีผลลัพธ์ของตัวชี้วัดที่ดีในทุก ๆ ด้านของการท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนผู้เยี่ยมเยือนรวม จำนวน

ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย จำนวนผู้เยี่ยมเยือนต่างชาติ จำนวนคืนพัก รายได้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย และจำนวนห้องพัก

จากข้อมูลสถิติจะเห็นได้ว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่อิงอยู่กับนักท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นหลัก โดยนักท่องเที่ยวภายในประเทศจากกรุงเทพฯ มีสัดส่วนถึงร้อยละ 65 ของนักท่องเที่ยวภายในประเทศทั้งหมด ส่วนตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศนั้น มีนักท่องเที่ยวหลักมาจาก สปป.ลาว ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มากขึ้น จังหวัดอุบลราชธานีควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจต่าง ๆ ทั้งในและระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากข้อมูลเชิงสถิติแล้ว จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าในอดีตที่ผ่านมาสภาพการท่องเที่ยวในปัจจุบันของพื้นที่นี้เป็นการมุ่งพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองของความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการสร้างความปลอดภัยในเชิงรูปธรรมให้แก่ผู้มาเยือน ทำให้ขาดการพัฒนาทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างความรู้ท้องถิ่น การบริหารจัดการโดยท้องถิ่น อีกทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นลักษณะการบริหารจากบนลงล่าง ทำให้ชุมชนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอย่างแท้จริง ประกอบกับการขาดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขาดหลักสูตรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สภาพปัญหาของการใช้ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างไม่รู้คุณค่าและทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรท้องถิ่น การทำลายวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมไปอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

1.2 สภาพภูมิศาสตร์จังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 630 กิโลเมตรทางถนน หรือ ประมาณ 575 กิโลเมตรทางรถไฟ มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 16,112,650 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,069 ล้านไร่ โดยคิดเป็นร้อยละ 9.16 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานีมีอาณาติดต่อกับจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศ สปป.ลาว และ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ประเทศ สปป.ลาว และ จังหวัดศรีสะเกษ

ทิศใต้ ติดต่อกับ ราชอาณาจักรกัมพูชา และ จังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดศรีสะเกษ และ จังหวัดยโสธร

แนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศ สปป.ลาว และ ราชอาณาจักร กัมพูชา รวมความยาว 428 กิโลเมตร กล่าวคือ ติดต่อกับ ประเทศ สปป.ลาว 361 กิโลเมตร จาก อำเภอเขมราฐ ถึง อำเภอน้ำยืน ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน และ แขวงจำปาสัก) และ ติดต่อกับกัมพูชา 67 กิโลเมตร (อำเภอเมืองน้ำยืนติดต่อกับจังหวัดเขาพระวิหาร)

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

ในการวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภาพลักษณ์ เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว เรียงตามลำดับไว้ในบทที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของผู้มาเยือนซึ่งผลที่ตามมา คือ ประเมินการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น มีการใช้จ่ายเงินระหว่างการเดินทางและตลอดเส้นทางท่องเที่ยว เศรษฐกิจชายแดนของสองจังหวัดดีขึ้น ในบทที่ 3 เป็นการกำหนดแนวทางการทำงานเพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความชัดเจนในประเด็นที่กำลังศึกษา คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. บทสรุป

โดยมีขั้นตอนแต่ละประเด็น ดังนี้

1. **ระเบียบวิธีวิจัย** ซึ่งประกอบด้วย วิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 **วิธีการศึกษา** คณะผู้วิจัยใช้การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

- 1.1.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาจากตำรา เอกสารเชิงวิชาการ เอกสารข้อมูลจากเว็บไซต์ จากงานวิจัย และจากการสนทนากับผู้รู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นฐานขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม สิ่งดึงดูดใจ และ กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว

- 1.1.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว นำข้อมูลมาสังเคราะห์และสร้างเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

1.1.3 ประชากร ประชากรในการศึกษา คือจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวชายแดนจังหวัดอุบลราชธานีและชายแดนจังหวัดเชียงราย

1.1.4 ตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่มาก จึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เฉพาะเจาะจง (Random Sampling) โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Yamane, 1973 อ้างใน ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543) ณ ระดับนัยสำคัญ .05 คำนวณได้ขนาดตัวอย่าง = 400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ (interview)

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) คณะผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยใช้ฐานข้อมูลความต้องการจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสาร และจากทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค โดยกำหนดแบบสอบถามเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตอบสั้น จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม สิ่งดึงดูดใจ และ กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1932, หน้า 1-55) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open form) แบบสอบถามชุดนี้ มีส่วนช่วยในการตอบคำถามวิจัย

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้มาเยือน (In-depth interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแน่นอน (structured interview) จำนวน 4 ข้อ เป็นการซักถามข้อมูลเฉพาะเจาะจง เรื่องการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ คือ 1. สิ่งที่น่าสนใจในการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี/จังหวัดเชียงราย 2. การเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี/จังหวัดเชียงรายเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่? อย่างไร? 3. สิ่งดึงดูดใจบริเวณชายแดนของทั้งสองจังหวัดควรมีสิ่งใดเพิ่มเติม? 5. การท่องเที่ยวครั้งต่อไป ท่านจะไปใด? เพราะเหตุใด? และแบบสอบถามไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured interview) โดยใช้แนวทางของคำถามที่มีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ (Reliability) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย และ การท่องเที่ยว หลังจากแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเครื่องมือไปดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยใช้สูตรของสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและภาคีในจังหวัดเชียงราย โดยมีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ใช้แบบสอบถามกับผู้มาเยือน

รูปแบบที่ 2 ใช้แบบสอบถามเชิงลึกกับผู้มาเยือน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับรายการการท่องเที่ยวทั่วไป วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอธิบายผล

2. วิเคราะห์เจตคติของผู้มาเยือนเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงอนุมาน.....การทดสอบสมมติฐานที่ไม่ใช่พารามิเตอร์

4. รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากคำถามลักษณะปลายเปิดของแบบสอบถาม และ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และอภิปรายผลการศึกษา

4. บทสรุป

การกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยในบทนี้ ทำให้คณะผู้วิจัยได้ขอบเขตการวิจัยที่ชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีดำเนินการวิจัย เริ่มจากการกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามกระบวนการสถิติ

บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

4.1 บทนำ

จากการศึกษาภาคเอกสาร การสำรวจพื้นที่และการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย เมื่อนำมาประมวลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย อันประกอบด้วย สถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย รูปแบบและพัฒนาการของการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัดผ่านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ความพึงพอใจและความต้องการของผู้มาเยือนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน ผลกระทบของการท่องเที่ยวชายแดนที่มีต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

4.2 สถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา และ อุปสรรค ในการจัดการการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย

การท่องเที่ยวชายแดนในทั้งสองจังหวัดเดิม เป็นการเดินทางไปในต่างถิ่น เช่น การเดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้อง การเดินทางเพื่อไปทำบุญเกี่ยวกับศาสนา การทอดกฐิน ผ้าป่า การเดินทางเพื่อการค้าขาย เป็นต้น

ในปัจจุบัน จากคำขวัญประจำจังหวัดอุบลราชธานี ที่ว่า "เมืองแห่งดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบปลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา" พบว่า มี "แม่น้ำสองสี" เท่านั้นที่เกี่ยวข้องกับการการท่องเที่ยวชายแดน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดอุบลราชธานี จะนึกถึง อุทยานแห่งชาติผาแต้ม วัดทุ่งศรีเมืองและศูนย์ศิลปวัฒนธรรมอุบลราชธานี ปราสาทบ้านเพ็ญ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ผลิตภัณ์กระเป๋ากบจากผ้ากบบัว ชองเม็ก จุดผ่านแดนถาวรเชื่อมต่อสู่แขวงนครจำปาสัก

คำขวัญของจังหวัดเชียงราย ที่ว่า "เหนือสุดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง" พบว่า เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน สองส่วน ได้แก่ "เหนือสุดในสยาม" และ "ชายแดนสามแผ่นดิน" โดยนักท่องเที่ยวที่มายัง จังหวัดเชียงราย จะนึกถึง พระตำหนักดอยตุงและสวนแม่ฟ้าหลวง พระธาตุดอยตุง สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวง พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเชียงแสน ถ้ำผาจอม ล่องแก่งแม่กก สามเหลี่ยมทองคำ และ ด่านแม่สาย

เมื่อเปรียบเทียบแล้ว จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดเชียงรายมีความชัดเจน ชูตา และ มีความหลากหลายกว่าการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเมื่อ

วิเคราะห์ถึงการจัดการท่องเที่ยวที่นั่น หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างภาพ
องค์ประกอบการท่องเที่ยวชายแดนของสองจังหวัด ดังนี้

ก. ด้านที่พัก

ควรมีการควบคุมกำหนดอัตราที่พักให้มีมาตรฐานไปในทิศทางเดียวกัน ที่ชัดเจน
เนื่องจากในปัจจุบัน สถานที่พักแรมในแหล่งท่องเที่ยวมีราคาสูง ซึ่งถ้าหากเป็นที่พักราคาถูก
ก็จะมีความปลอดภัยที่ไม่เพียงพอ

ข. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

1. ควรมีที่พักระหว่างทาง ซึ่งไม่ห่างกันจนเกินไป โดยที่พักรควรอยู่ในย่านชุมชน
หรือใกล้กับส่วนราชการหรือสถานีตำรวจ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมใช้งานได้ เช่น ห้อง
สุข โทริศพท์สาธารณะ เป็นต้น

2. ผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว หรือผู้ให้บริการระหว่างการเดินทาง เช่น
พนักงานสถานีบริการน้ำมัน พนักงานบริการในร้านอาหาร ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นที่ไม่ได้เรียน
หนังสือ หรือ ได้เรียนน้อยมาก ดังนั้น จึงให้บริการไม่เป็นหรือพูดไม่เพราะ ไม่มีข้อมูลในการตอบ/
ไม่กล้าตอบคำถามผู้เดินทาง

ค. ด้านการคมนาคม

1. ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง
ด้วยรถประจำทางที่ปลอดภัย ราคาไม่แพง มีรถบริการอย่างต่อเนื่อง

2. มีเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ความสะดวก มีความปลอดภัยตลอดการ
เดินทาง

ง. ด้านสิ่งดึงดูดใจ

1. ควรปรับปรุงและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามตามธรรมชาติของ
แหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ รักษาสภาพเดิมให้มากที่สุด ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เหมาะสม

2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดรายได้เพิ่มเติมแก่ชุมชน

3. แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง ควรมีเรื่องราว (story) เรื่องเล่า มีความเป็นมา
ที่น่าสนใจ โดยมีผู้แนะนำการท่องเที่ยวอยู่ประจำ ซึ่งสามารถให้ความรู้และสื่อสารได้กับผู้มาเยือน
ถ้าไม่มีผู้แนะนำอยู่ประจำ ก็ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์บันทึกเรื่องราวไว้อย่างชัดเจน ตัวอักษร
อ่านง่าย ผู้มาเยือนสามารถศึกษาได้ตามอัธยาศัย

จ. กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว

1. สินค้าในแหล่งท่องเที่ยวมีราคาสูงกว่าคุณภาพของสินค้า สินค้าบางชนิดหมดอายุแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมาตรการควบคุมที่เข้มงวด

2. สินค้าพื้นบ้านที่จะเป็นของฝากของที่ระลึกในแต่ละท้องถิ่นยังมีน้อย และไม่มี ความหลากหลายทั้งผลิตภัณฑ์และราคา เช่น สินค้าบางชนิด เช่น ผ้าพื้นเมืองซึ่งเป็นผ้าฝ้ายใหญ่จะมีราคาที่สูง ซึ่งไม่สามารถขายได้บ่อยนัก จึงควรที่จะนำมาดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์อื่นที่มีขนาดเล็ก ราคาไม่สูง พกพาสะดวก

3. ความสนับสนุนให้ความรู้ด้านการตลาด เพื่อให้สินค้าขายได้

นอกจากนี้ จังหวัดควรให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวขายแดนอย่างจริงจัง เช่น จัดกิจกรรมประกวด แข่งขันด้านการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวสม่ำเสมอ การจัดกลุ่มบริการทางการ ทางรัฐบาลควรบรรจุการท่องเที่ยวในหลักสูตรการเรียนระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา

4.3 รูปแบบและเปรียบเทียบพัฒนาการของการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองจังหวัด

นักท่องเที่ยวกลุ่มหลักของจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย โดยจังหวัดอุบลราชธานีมีนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณร้อยละ 97.00 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด โดยจังหวัดเชียงรายมีนักท่องเที่ยวชาวไทยในสัดส่วนที่น้อยกว่า ทั้งนี้สัดส่วนนักท่องเที่ยวจากต่างชาตินั้นส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานี คือ ชาวลาว และในจังหวัดเชียงรายคือ ชาวพม่า และ ชาวลาว ซึ่งประมาณหนึ่งในสามของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด ตามด้วย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ ญี่ปุ่น โดยมีอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยร้อยละ 5.25/ปี ซึ่งจะเห็นว่าไม่มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาเลย

การบริหารการจัดการด้านการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานียังพัฒนาไม่เท่า จังหวัดเชียงราย ในด้าน คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว (เช่น ความสวยงาม ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติ) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ความพร้อมของสาธารณูปโภคต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ปัจจัยดังกล่าวอยู่ในกลุ่มที่ทางจังหวัดสามารถบริหารจัดการได้ ทั้งนี้ยังมีปัจจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่นอกเหนือการบริหารจัดการของจังหวัด ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน สภาพอากาศ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยว

ทั้งจังหวัดเชียงรายและจังหวัดอุบลราชธานีให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวบริเวณชายแดน โดยเห็นได้จากการกำหนดยุทธศาสตร์ของจังหวัดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ต้องการสร้างสัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชื่อมโยงกับแนวความคิดการสร้างเชื่อมั่นในภูมิภาค แต่ทว่าในสภาพความเป็นจริงแล้ว การสนับสนุนของจังหวัดโดยเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะภาพแทนของหน่วยงานรัฐระดับท้องถิ่นยังมีความคลาดเคลื่อนทั้งในระดับความเข้าใจของหน่วยงานรัฐเอง ในประเด็นต่อไปนี้

1. นโยบายโฮมสเตย์ มีการกล่าวอ้างถึงการใช้โฮมสเตย์เป็นตัวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชายแดน เมื่อพิจารณาถึงความหมายที่สำคัญของคำว่า การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท ซึ่งในทางทฤษฎีระบุว่าเป็น ".....บ้านที่อยู่ในชุมชนชนบทที่มีประชาชนในชุมชนเป็นเจ้าของบ้านและเจ้าของบ้านหรือสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ประจำ และบ้านนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่ม/ชมรมหรือสหกรณ์ที่ร่วมจัดโฮมสเตย์ในชุมชน..." ความหมายนี้ชี้ให้เห็นนัยยะของการมีส่วนร่วมซึ่งคนในท้องถิ่นต้องมีการจัดการชุมชน ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะกลุ่มชมรมหรือสหกรณ์ ดังนั้นนโยบายซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อเชื่อมโยงโฮมสเตย์กับการท่องเที่ยวชายแดน จึงนับว่าทำหยาตต่อการถูกตั้งคำถามพื้นฐานประการหนึ่งว่า ทั้งสองจังหวัดมีความเข้าใจพื้นฐานทางการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มากน้อยเพียงใด ซึ่งเมื่อต้องผนวกรวมกับการท่องเที่ยวชายแดนซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับภาวะด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นการท่องเที่ยวชายแดนซึ่งอาจถูกมองว่าจัดการท่องเที่ยว "แบบอะไรก็ได้" การใช้โฮมสเตย์จึงอาจเป็นเพียงการท่องเที่ยว "แบบหนึ่ง" อันเป็นภาพแทน ของทัศนคติที่หน่วยงานรัฐมีต่อการท่องเที่ยวชายแดน

2. นโยบายเมืองคู่แฝดกับการเป็นคู่แข่งทางการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายเชื่อมโยงกับบรรดาประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างเมืองคู่แฝด ซึ่งส่วนหนึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุบลราชธานี-เมืองปากเซ อ.แม่สาย-เมืองท่าขี้เหล็ก อ.เชียงของ-เมืองห้วยทราย ซึ่งส่งผลให้ทั้งสองจังหวัดพยายามขับเคลื่อนนโยบายด้านการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว การกำหนดยุทธศาสตร์หมู่บ้านหัตถกรรมเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านในสามเหลี่ยมมรกต การจัดการท่องเที่ยวที่มีการกระจายเม็ดเงิน ไม่เอาเปรียบประเทศเพื่อนบ้าน และมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติจริง เกิดความสับสนในความหมายของคำว่า "เมืองคู่แฝด" ซึ่งควรหมายถึงการเป็นเมืองพี่เมืองน้องที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน กับ "เมืองคู่แข่ง" ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือแข่งขันกัน ความเข้าใจการเป็นเมืองคู่แฝดที่ต้องแข่งขันกันเห็นได้จากความพยายามสร้างแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ จำนวนมาก เพื่อให้จังหวัดของตน

มีความน่าตื่นตาตื่นใจกว่าของประเทศเพื่อนบ้าน สิ่งที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นนัยยะของการแข่งขันระหว่างประเทศที่ถูกกำหนดให้เป็น "คู่แข่ง" ผ่านการสร้างความคิดเห็นที่ว่าทางด้านรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าตื่นตาตื่นใจ กว่า ดังนั้น การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกตราว่าด้อยกว่าในเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่วนหนึ่งจึงเป็นนัยยะของการเชื่อมโยงเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดความเหนือกว่าและด้อยกว่าทางการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบการท่องเที่ยวในมุมมองของธุรกิจเอกชน ในมุมมองของธุรกิจเอกชนต่อการจัดการท่องเที่ยวชายแดนแล้ว ทั้งสองจังหวัดนับว่ามีศักยภาพทั้งการจัดการท่องเที่ยวในภาคของตนและการเชื่อมต่อทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านคมนาคมขนส่ง ด้านที่พัก ตลอดจนการมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในทัศนะของธุรกิจเอกชนที่มองศักยภาพการท่องเที่ยวชายแดนของสองจังหวัดไว้ คือ ศักยภาพด้านเส้นทางคมนาคม ศักยภาพด้านที่พัก ศักยภาพด้านการมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ศักยภาพในมุมมองของธุรกิจเอกชนชี้ให้เห็นถึงสภาพภายในของทั้งสองจังหวัดซึ่งเกี่ยวพันกับความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวแบบมวลชนภายในประเทศเป็นหลัก แม้ว่าจะมีความพยายามอธิบายว่าศักยภาพที่เกิดขึ้นมีส่วนสำคัญต่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การมีเส้นทางคมนาคมที่ดี การมีที่พักที่ดี การมีสิ่งดึงดูดใจที่ดี แต่ยังคงขาดในรายละเอียดซึ่งในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาทางเทคนิคและ/หรือเจตคติทางธุรกิจ ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณชายแดนอยู่เช่นกัน

4.4 ความพึงพอใจและความต้องการของผู้มาเยือนของทั้งสองจังหวัดโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายแดน

จากโครงสร้างนักท่องเที่ยวดังกล่าว เมื่อศึกษาถึงรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่กลุ่มข้างต้น พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มาเที่ยวที่อุบลราชธานีและเชียงรายเพราะต้องการกลับมาเยี่ยมญาติ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 65 พักอาศัยที่บ้านญาติหรือเพื่อน ส่วนนักท่องเที่ยวชายแดนซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อมาท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

ในส่วนพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวลาวและชาวพม่า นั้น พบว่านักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองประเทศเดินทางมาที่จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงรายในบริเวณชายแดนเพื่อจับจ่ายซื้อสินค้ามากกว่าการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวของชายแดน ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากประเทศอื่น ๆ ที่

มักเดินทางข้ามไป สปป.ลาว หรือข้ามมาจาก สปป. ลาว ส่วนทางด้านพม่านั้นไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวต่างชาติกระทำการกิจกรรมเช่นนี้ได้

ปัจจัยและปัญหาที่ส่งผลต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยว

เมื่อเปรียบเทียบการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชายแดนทางด้านจังหวัดเชียงรายมากกว่าจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการผนวกกรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายเข้ากับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และตัวจังหวัดเชียงรายเองนั้น การท่องเที่ยวชายแดนถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวจังหวัด ด้วยองค์ประกอบการท่องเที่ยว ทั้งห้าด้านมีความสมบูรณ์มากกว่า แต่สำหรับจังหวัดอุบลราชธานีนั้น การท่องเที่ยวชายแดนด้านประเทศกัมพูชายังไม่เป็นที่รู้จักหรือยังมาทราบความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวชายแดนในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวชายแดนดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชายแดนนั้น ๆ ซึ่งค่อนข้างอยู่ไกลและยังไม่มีรถประจำทางเชื่อมโยง จึงอาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดอุปสงค์ได้เนื่องจากไม่มั่นใจในความปลอดภัย

ถึงแม้ว่าทั้งจังหวัดเชียงรายและจังหวัดอุบลราชธานีจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวและการเติบโตของนักท่องเที่ยวค่อนข้างสูงก็ตาม แต่เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดกลับพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางเพื่อมาท่องเที่ยวที่จังหวัดอุบลราชธานี (ชาวไทยส่วนใหญ่มาเยี่ยมญาติหรือไปพื้นที่อื่น ๆ ด้วย ชาวลาวส่วนใหญ่มาซื้อของ ชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาเพื่อใช้เป็นประตูเดินทางไปยังพื้นที่อื่น ๆ) ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวยังให้คุณค่าแก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีไม่สูงนักเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงราย

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวทางด้านอุปสงค์ของทั้งสองจังหวัด สามารถสรุปได้ว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีศักยภาพทางด้านอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวที่ต่ำกว่าจังหวัดเชียงราย กล่าวคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวที่จังหวัดอุบลราชธานีอย่างเฉพาะเจาะจงซึ่งต่างจากจังหวัดเชียงราย แต่เป็นการเดินทางมาเพื่อวัตถุประสงค์อื่นหรือเพื่อท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อื่นแล้วผ่านมายังจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้น จังหวัดอุบลราชธานีควรเร่งสร้างคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม คุณค่าทางศาสนา คุณค่าทางนิเวศวิทยา คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

ในส่วนของการสาธิต/สิ่งอำนวยความสะดวก นับว่าในปัจจุบันทั้งสองจังหวัดมีความพร้อมในระดับสูง สำหรับด้านที่พักแรม พบว่า โรงแรมในเขตเมืองมีหลายระดับตั้งแต่ 1 ดาว ถึง 4 ดาว ทั้งนี้ในด้านของคุณภาพของการให้บริการนั้น นับได้ว่าโรงแรมเหล่านี้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการความสะดวกสบาย สะอาด ปลอดภัยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในส่วนการอำนวยความสะดวกระหว่างการเดินทางนั้น ผลวิเคราะห์พบว่า หากทางจังหวัดต้องการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ก็ควรมีการปรับปรุงจุดอำนวยความสะดวกสบายตามเส้นทางต่าง ๆ เช่น ป้ายและรูปแสดงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแสดงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ศูนย์จำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

"การเข้าถึง" นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงจังหวัดอุบลราชธานีได้ทั้งทางเครื่องบินโดยสาร และ รถไฟ โดยที่จังหวัดเชียงรายนั้น ยังไม่มีเส้นทางรถไฟ อย่างไรก็ตาม เส้นทางเข้าถึงจุดท่องเที่ยวชายแดนต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายได้รับการปรับปรุงและพัฒนาไปมากกว่าของจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเชิงกายภาพแล้ว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเชิงข้อมูล ข่าวสาร ทั้งความเป็นมาและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว แผนที่เส้นทาง การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แผนที่สำหรับการเดินทางในตัวเมือง สิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างท่องเที่ยว วิธีการเดินทางระหว่างจุดท่องเที่ยว ก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยในปัจจุบันพบว่ามี การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยวค่อนข้างมาก แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวิธีการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถวางแผนการเดินทางและไม่เกิดความมั่นใจในการเดินทางมาเยือน

4.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวชายแดนที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวแบบแผนการค้าเนติชีวิตของประชาชนในอำเภอที่มีเขตติดต่อกับชายแดนของทั้งสองจังหวัด

จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในการพัฒนาที่สามารถรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนและการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมได้ดี ซึ่งมีผลต่อแบบแผนการค้าเนติชีวิตของประชาชน โดยมีปัจจัยที่น่าสนใจสนับสนุน 5 ปัจจัย คือ ทำเลดี เพื่อนบ้านดี โอกาสดี ช่องทางดี และ วัฒนธรรมดี

ปัจจัยที่ 1 ทำเลดี เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดทั้งสอง มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองประเทศ จึงเหมาะแก่การเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ เพราะสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่กับเมืองต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวก

เส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของกลุ่มอินโดจีน และ ประเทศพม่า เหมาะสำหรับการค้า และการลงทุน ซึ่งในอนาคตจะมีบทบาทสำคัญทางการค้าและการขนส่งในภูมิภาคนี้

ปัจจัยที่ 2 เพื่อนบ้านดี เพื่อนบ้านแต่ละประเทศมีการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ไม่รุกรานซึ่งกันและกัน จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ตรงข้ามกับ เมืองการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน (อาจะมีข้อยกเว้น ในส่วนของชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี กับประเทศกัมพูชา) ซึ่งประเทศ สปป.ลาว และ ประเทศพม่า กำลังมีการดำเนินการสร้างสนามบินฟ้า รวมทั้งก่อสร้างบ่อนคาสิโน สถานบันเทิง โรงแรมที่พัก ร้านอาหารขนาดเล็กและขนาดกลางอีกหลายโครงการ

ปัจจัยที่ 3 โอกาสดี ด้วยความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ของทั้งสองจังหวัด จึงได้รับการพิจารณาในลำดับต้น ๆ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย ให้เป็นพื้นที่สำหรับดำเนินโครงการก่อสร้าง เพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงนครหรือชายแดนทางคมนาคมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ โครงการก่อสร้างขยายเส้นทางเป็น 4 ช่องจราจร ของทางหลวงหมายเลข 24 จนถึงจังหวัดอุบลราชธานี การขยายเส้นทางจราจรให้เป็น 4 ช่องจราจรตลอดทั้งสาย จาก อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ถึงด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการรองรับการพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทาง เพิ่มศักยภาพทางการคมนาคมขนส่งและระบายสินค้าที่ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างมากและเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร ตามโครงการประสานความร่วมมือกลุ่มประเทศอนุภาคกลุ่มลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ ที่เรียกว่า "หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ" โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายเหนือจาก เส้นทางเด่นชัย-เชียงราย โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว อ.เชียงของ จ.เชียงราย- เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ของประเทศ สปป.ลาว

ปัจจัยที่ 4 ช่องทางดี จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย ได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามประเทศ มาโดยตลอด เมื่อการค้าเติบโตขึ้น การพัฒนาด้านอื่น ๆ ก็จะไปตามไปด้วย โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ซึ่งด้านศุลกากรในจังหวัดเชียงรายที่ติดต่อกับประเทศพม่า และ ประเทศ สปป.ลาว และ ในจังหวัดอุบลราชธานีที่ติดต่อกับประเทศ สปป.ลาว มีหน้าที่ตรวจสอบสินค้า ใบขนส่งสินค้า ปล่อยสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออก รับชำระค่าภาษีอากรทุกประเภท แบ่งการค้าชายแดนเป็น 3 ลักษณะ คือ ส่งออก นำเข้าและค้าผ่านชายแดน

ปัจจัยที่ 4 วัฒนธรรมดี ชาวอุบลราชธานี และ ชาวเชียงราย มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีภูมิปัญญาทางความคิดและค่านิยมทางจิตใจดี รวมทั้งมีมิตรภาพกับเพื่อนบ้านที่ดีด้วย ต่างมีสายสัมพันธ์อันดีต่อกันมานาน อีกทั้งยังมีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน

ไม่ข้อพิพาทระหว่างประชากรทั้งสองฝั่ง ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกันในระดับท้องถิ่นมาโดยตลอด เช่น งานต้อนรับปีใหม่เชื่อมสัมพันธ์สามแผ่นดิน งานประเพณีแข่งเรือออกพรรษาไทย-ลาว งานแข่งขันแม่น้ำโขงไตรกีฬาและมวยชิงแชมป์นานาชาติ การประกวดนางงามอินโดจีน งานลอยกระทงสองฝั่งโขง รวมทั้งกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ เช่น การศึกษาดูงาน ประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างชาติ เป็นต้น

4.6 ลักษณะผู้ประกอบการและการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลในมุมมองต่าง ๆ ของธุรกิจการท่องเที่ยวในสองจังหวัด

ตารางที่ 4.1 การดำเนินการธุรกิจการท่องเที่ยวรายย่อยและรายใหญ่ชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดเชียงราย

มุมมอง	ธุรกิจการท่องเที่ยวรายย่อย	ธุรกิจการท่องเที่ยวรายใหญ่
1. ชนิดธุรกิจ	ที่พักขนาดเล็ก/ร้านอาหาร	ที่พัก/ภัตตาคาร/บริษัททัวร์
2. รูปแบบการดำเนินธุรกิจ	กิจการเจ้าของคนเดียว	กิจการเจ้าของคนเดียว
3. ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ	1-6 ปี	6-10 ปี
4. ลักษณะผู้ประกอบการ		
- เพศ	ชาย = หญิง	ชาย > หญิง
- การศึกษา	ประถม-มัธยม	มัธยม-ปริญญาตรี
- อายุ	20-40 ปี	30 ขึ้นไป
5. การริเริ่มกิจการ	ด้วยตนเอง	ด้วยตนเอง
6. แหล่งเงินทุน	ส่วนตัว	ส่วนตัว/กู้ธนาคาร
7. ชนิดของลูกค้า	ลูกค้าทั่วไป	นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และชาวต่างประเทศจากภาคพื้นยุโรป ออสเตรเลีย และ สหรัฐอเมริกา
8. ปัจจัยสำคัญ	การจูงใจลูกค้า และ การคาดคะเนยอดขาย	การจูงใจลูกค้า และ การคาดคะเนยอดขาย
9. ทักษะของผู้ประกอบการ	การจูงใจลูกค้า และ ความสามารถในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น	การจูงใจลูกค้า และ ความสามารถในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น

มุมมอง	ธุรกิจการท่องเที่ยวรายย่อย	ธุรกิจการท่องเที่ยวรายใหญ่
10. ลักษณะการดำเนินธุรกิจ - การบริหาร - การแบ่งแยกหน้าที่งาน - การเข้าร่วมประชุมในกลุ่ม - แหล่งข่าวสาร - การเข้าร่วมกิจกรรม ชุมชน - อุปกรณ์ที่ใช้ในสำนักงาน	แบบครอบครัว ไม่ชัดเจน โทรทัศน์ น้อย โทรศัพท์และโทรสาร	แบบครอบครัว ชัดเจน โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ บ่อย โทรศัพท์และโทรสาร เครื่องบันทึก เงินสด คอมพิวเตอร์
11. การรวมกลุ่ม	ต่างคนต่างอยู่	51% เป็นสมาชิกชมรม/สมาคม
12. โอกาส	ตลาดยังไม่มั่นคง ผู้แข่งขันยังมาก ราย เป็นโอกาสสำหรับธุรกิจที่มี ประสิทธิภาพมากกว่า ยอดขาย ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจ	มีศักยภาพในด้านฐานลูกค้า กฎหมายเอื้อต่อการท่องเที่ยว มีลูกค้าประจำ
13. อุปสรรค	สาธารณูปโภคบางประเภทยังไม่ได้มาตรฐาน อัตราภาษีสูง ขาดการ ประสานงานจากหน่วยงานของรัฐ ด้านความปลอดภัยยังมีปัญหา	
14. การดำเนินงาน	ขายเงินสดเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน	มุ่งบริการให้เกิดความพึงพอใจแก่ ลูกค้า
15. การตลาด	เน้นทักษะจูงใจลูกค้า	มุ่งแข่งขันด้านราคา มีการเน้นความ แตกต่างบ้างในธุรกิจขนาดใหญ่
16. การจัดการทรัพยากรมนุษย์	บริหารแบบครอบครัว	บริหารแบบครอบครัว แต่แบ่งแยก หน้าที่งานชัดเจน
17. การวิจัยพัฒนา	ไม่มี เน้นการปรับตัวตามการ แข่งขัน	ลงทุนในอุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย เพื่อความรวดเร็วในการบริการ
18. การจัดการสารสนเทศ	ไม่มีข้อมูลไว้อ้างอิง เมื่อมีปัญหา	ติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์/สมาคม และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมสำหรับบุคคลที่ต้องการพักผ่อน เพื่อปรับปรุงสภาพร่างกายจิตใจหรือเพื่อหาประสบการณ์ในแต่ละช่วงชีวิต ความต้องการดังกล่าวทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายเกิดขึ้นในสังคมไทยเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยว จากความสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญทั้งต่อระดับบุคคล ระดับท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งระดับประเทศ

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยวได้ให้ข้อมูล เป้าหมายมูลค่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและนำเงินตราเข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจจึงเป็นสิ่งที่ต้องการของนักท่องเที่ยว เพราะการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ละครั้งต้องมีค่าใช้จ่ายมาก การมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายตามเส้นทางท่องเที่ยว ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร สถานบันเทิง ที่พักผ่อนหย่อนใจ จึงมีความสำคัญ

จากการวิจัยและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวางยุทธศาสตร์แบ่งเป็น 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ภาครัฐ และ ยุทธศาสตร์ภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์ภาครัฐ

1. สนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้อุบลราชธานี และ เชียงรายเป็นศูนย์กลางการคมนาคม ในการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามประเทศ เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวได้หลายประเทศในแถบอินโดจีนและพม่า ทั้งทางอากาศ และ ทางบก

2. การเจรจาแลกเปลี่ยนการอำนวยความสะดวกกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ด้านศุลกากรและตรวจคนเข้าเมือง ให้เป็นแบบ One Stop Service (OSS) ทั้งทางด้านคน สิ่งของ และ รถ ด้านการขนส่ง การออกวีซ่า ควรจัดทำวีซ่าเดินทาง 5 ประเทศ (ไทย-ลาว-กัมพูชา-พม่า-เวียดนาม) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวให้มาแถบอินโดจีนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลไทย และ รัฐบาลของทั้งสามประเทศ ควรร่วมมือกันจัดทำ Border Pass ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อการเดินทางได้มากกว่า 1 แขวง หรือ มากกว่า 1 จังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะ loop

3. บทบาทของสถานศึกษา และ สำนักวัฒนธรรมจังหวัด ควรกำหนดปรัชญาการศึกษาให้เน้นหนักและตระหนักนโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นอกจากนี้ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ

4. สร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

4.1 เชิงธรรมชาติ โดยจัดเส้นทางโดยรอบวัดต่าง ๆ ตามชายแดน

4.2 เชิงศิลปวัฒนธรรม โดยศึกษาวิถีชุมชนที่หลากหลาย ทั้งจากประเทศสปป.ลาว ประเทศพม่า และ ประเทศกัมพูชา

4.3 เชิงธรรมชาติ โดยจัดเส้นทางท่องเที่ยวเลียบบแม่น้ำโขง พร้อมทั้ง sounds bound บรรยาย

5. การพัฒนาเส้นทางคมนาคมแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยง โดยให้ความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่แต่ละแห่ง โดยการจัดทำ เช่น Road Map ตามจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยว

6. การกำหนดและควบคุมอาหารให้ได้มาตรฐาน และ ของที่ระลึกให้มีสัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย และควรพัฒนาให้มีจุดศูนย์รวมของการจำหน่ายอาหารและของที่ระลึก

7. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยการจัดทำแผนการท่องเที่ยว จัดตั้งคณะกรรมการทำงานให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พร้อมกับการจัดระบบและกรอบการทำงานของแต่ละฝ่าย

ยุทธศาสตร์ภาคเอกชน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. กลยุทธ์การเจริญเติบโต

1.1 **กลยุทธ์การเจาะตลาด** ควรเจาะตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวเพศหญิง อายุระหว่าง 20-29 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้ 20,000.- บาท/เดือน และเป็นคนสัญชาติไทย เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ โดยการบอกต่อหรือนำพาให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยวซ้ำ หรือมีการจัดสัมมนาที่จังหวัดอุบลราชธานี/จังหวัดเชียงราย

1.2 **กลยุทธ์การพัฒนาตลาด** เป็นการเปิดประตูการค้า การลงทุน และ การท่องเที่ยวชายแดน โดยดึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวอเมริกัน ยุโรป ให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ส่วนพลเมืองของประเทศทั้งสามประเทศ โดยเฉพาะชาวลาว ควรพยายามจูงใจให้

เข้ามาท่องเที่ยวที่บริเวณชายแดนและที่ตัวจังหวัด และควรเจาะตลาดผู้สูงอายุในทวีปเชิงธรรมะ ศิลปวัฒนธรรม

1.3 กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์

(1) เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเขียงรายมีความพร้อมและมีศักยภาพสูง ภาคเอกชนควรมุ่งเน้นการท่องเที่ยวให้ครบวงจร ตั้งแต่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม โบราณสถาน วัดวาอาราม ประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น

(2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดปี

(3) มีการวางแผนเชื่อมโยงไทยกับจีนเพื่อเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่

1.4 กลยุทธ์การกระจายธุรกิจ ควรมีการสร้างศูนย์กระจายสินค้าที่ตัวจังหวัด

อุบลราชธานี และ ที่ตัวจังหวัดเขียงราย เพื่อนำสินค้าจากทั้ง 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา และ พม่า มาขายให้แก่นักท่องเที่ยว

1.5 กลยุทธ์พันธมิตร

(1) ภาคเอกชนควรมียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวร่วมกันในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

(2) ร่วมมือกับภาครัฐบาล โดยเดินทางไปเยือนแขวงจำปาสัก ประเทศ สปป.ลาว และ แขวงเขียงตุง ประเทศพม่า เพื่อเจรจาตกลงเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน

2. กลยุทธ์ระดับธุรกิจ

2.1 กลยุทธ์การสร้างแตกต่าง

(1) สร้างความแตกต่างของสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเขียงรายให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้

(2) การใช้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ

(3) ความแตกต่างในรสชาติ เมนูอาหารทั้งอาหารไทย ลาว กัมพูชา และ พม่า

(4) ความแตกต่างด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พักแรม สถานบริการ ความปลอดภัย โรงพยาบาล เส้นทางคมนาคม

2.2 กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ

(1) การนำเสนอ package ทวีปที่เกี่ยวหลายที่ เพื่อลดต้นทุนการเดินทาง

(2) การร่วมมือกับผู้ประกอบการของทั้งสามประเทศ ในเรื่องเส้นทางคมนาคมและในเรื่องของ Logistic เพื่อลดต้นทุน

(3) ร่วมมือกับร้านจำหน่ายของที่ระลึกเพื่อช่วยในการเสริมรายได้

2.3 กลยุทธ์มุ่งเฉพาะด้าน

(1) จำแนกลูกค้าออกตามความต้องการ เช่น ลูกค้าญี่ปุ่นสนใจทำสปา ผู้สูงอายุสนใจทัวร์ธรรมะ ส่วนลูกค้าวัยรุ่นสนใจธรรมชาติ เป็นต้น

(2) มีการจัด Route Tour ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของลูกค้า โดยให้ลูกค้าเสนอความต้องการและจัดรายการตามนั้น

2.4 กลยุทธ์การตอบสนองอย่างรวดเร็ว

(1) มีการนำเสนอโปรแกรมการนำทัวร์ใหม่ ๆ ออกมาอยู่เสมอ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว

(2) ปรับปรุงบริการเดิมให้ดีขึ้น ตอบคำถามที่ลูกค้าสงสัยอย่างรวดเร็ว

(3) มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา โดยเชิญเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการมาบรรยายในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วิธีการทูต ปัญหาชายแดน และ กฎหมายระหว่างประเทศ ให้กับภาคเอกชน สถานศึกษา และ ผู้สนใจทั่วไป

(4) ประสานงานกับหน่วยงานสถานทูตของไทย เพื่อให้สถานทูตต่างประเทศออกวีซ่ารวดเร็วยิ่งขึ้น

3. กลยุทธ์ระดับหน้าที่การบริหาร การตลาด และ ปฏิบัติการ ดังนี้

3.1 กำหนดเป้าหมายหลัก กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 20-29 ปี มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด และรายได้/เดือนไม่เกิน 20,000.- บาท นักท่องเที่ยวชาวลาว และ ชาวพม่า ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในตลาดส่วนล่าง และ ตลาดส่วนบน โดยทำคู่ขนานกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้วย

3.2 กลยุทธ์การบริหารและการตลาด (8Ps) ประกอบด้วย

3.2.1 ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว (Product) และการให้บริการ

(1) เน้นคุณค่าที่ได้รับจากแหล่งการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

(2) เน้นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชาวบ้าน

(3) เน้นสินค้าและอาหารพื้นเมือง

(4) ผู้ประกอบการอาจร่วมลงทุนเปิดโรงแรมชั้นนำที่ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ โรงแรมและร้านอาหาร ควรจัดให้มีการแสดง

พื้นเมือง หรือการจัดแสดงแสงสีเสียงริมแม่น้ำ ควบคู่ไปกับการล่องเรือรับประทานอาหาร แต่ทั้งนี้
ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าด้วย

(5) โฮมสเตย์ริมแม่น้ำ เพื่อดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวแบบ Long

stay

(6) กิจกรรมการละเล่นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในแหล่ง
ท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่น ล่องเรือ ล่องแพ ชี่จักยาน ชี่ซ่าง แคมป์ปิ้ง

(7) ผู้ประกอบการควรศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อเปิดร้านอาหาร
และร้านขายสินค้าและของที่ระลึกเพิ่มเติม ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว

3.2.2. ราคา (Price) คงความคุ้มค่าในการตั้งราคา โดยต้องไม่ตั้งราคา
สูงเกินจริง และ ได้รับความยุติธรรมในการตั้งราคา ระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

3.2.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มุ่งเน้นความสะดวกในการ
ติดต่อ/จองห้องพัก และบริการท่องเที่ยวผ่านทางโทรศัพท์ และ เว็บไซต์ โดยใช้บัตรเครดิต

3.2.4 การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เพิ่มการโฆษณาแหล่ง
ท่องเที่ยวผ่านทางเว็บไซต์ และสื่อมวลชน/สิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร โทรทัศน์ ตลอดจนการโฆษณา
ณ แหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณาริมทาง ป้ายโฆษณาแหล่งท่องเที่ยว

3.2.5 พนักงานและเจ้าของกิจการ (People)

(1) ปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ
และจิตวิทยาการบริการ ทั้งพนักงานโรงแรมและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

(2) เพิ่มศูนย์บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติ

**3.2.6 การสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical
Evidence and Presentation)**

(1) จัดระเบียบร้านค้าบริเวณด้านพรมแดน

(2) ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ
โทรศัพท์ น้ำดื่มให้สะดวก สะอาด และ เพียงพอ

(3) ปรับปรุงถนนหนทางที่ใช้สัญจรไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

(4) ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ และ
ประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ในสภาพเดิม ตลอดจนบูรณะแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้นกว่าเก่า ปรับภูมิทัศน์
โดยการปลูกต้นไม้ ดอกไม้ประดับ และไม่ย่นต้นเพื่อเพิ่มความงดงามของแหล่งท่องเที่ยว

3.2.7 กระบวนการ (Process)

- (1) ขั้นตอนการผ่านแดน ต้องสะดวกรวดเร็ว ขยายเวลาในการเปิด-ปิดด่าน ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสองฝ่ายจะต้องร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไข
- (2) ในด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการต้องอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการยื่นเอกสารผ่านแดน และต้องบริหารเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้ได้อย่างเหมาะสมเจาะจงตัว

3.2.8 การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพการให้บริการ

- (1) มุ่งเน้นความปลอดภัย ทั้งจากการเดินทางโดยรถ โดยเรือ และระหว่างการท่องเที่ยว โดยผู้ให้บริการเรือต้องปรับปรุงคุณภาพเรือให้ได้มาตรฐาน และมีชูชีพบริการให้แก่นักท่องเที่ยวทุกคน
- (2) สร้างความมั่นใจ (Assurance) โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว มักคุเทศก์ จะต้องมีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ มีทักษะในการใช้ภาษา ทั้งไทย ลาว พม่า เขมร ฯลฯ ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความเชื่อมั่น
- (3) การเข้าถึงจิตใจ (Empathy) โดยการดูแลเอาใจใส่และให้ความสนใจลูกค้า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต้องจัดเตรียมโบรชัวร์ แผนพับเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว ตลอดจนสิ่งจำเป็นบางอย่าง เช่น ยาแก้เมารถ ยาตามดูพลาสติก กระดาษชำระ เป็นต้น ไว้ให้นักท่องเที่ยว ในกรณีเจ้าของเรือไม่มีชูชีพไว้บริการ ผู้ประกอบการต้องจัดเตรียมไปเอง

จากผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากการสำรวจการท่องเที่ยวในเขตพรมแดนของจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม ดังนี้

1. หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวชายแดน ควรพิจารณาถึงความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ในมิติของการมีสิทธิในการจัดทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน สิทธิในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว สิทธิที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว สิทธิที่จะบริหารจัดการท่องเที่ยว และสิทธิที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว มิใช่มีส่วนเพียงการที่รัฐอ้างการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยการกำหนดสัดส่วนงบประมาณ การทำประชาพิจารณ์ การช่วยเก็บข้อมูลโครงการท่องเที่ยวที่รัฐกำหนด การร่วมประชุมข้อเสนอโครงการท่องเที่ยว อันเป็นเพียงกระบวนการที่รัฐต้องการ คำรับรอง จากคนในท้องถิ่นเท่านั้น

2. การจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะไม่ส่งผลดีต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยคนในท้องถิ่นเลย หากยชนระดับจุลภาค อันเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในระดับย่อย โดยเห็นได้จากการจัดโฮมสเตย์ซึ่งมีเจตนาเชื่อมโยง ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามประเทศ แต่ปราศจากเสียงของคนในท้องถิ่นเท่าที่ควร

3. รัฐบาลควรดำเนินการให้สอดคล้องกันระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ ทั้งนี้ความพยายามเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชายแดนจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากกล่าวเพียงนโยบายที่ สนับสนุนการเชื่อมโยง จนกระทั่งการปฏิบัติยังคงมีการแข่งขันทั้งในแง่ของการพยายามเป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเพียงประเทศเดียว (Alone Hub) เช่น การพยายามสร้างความเหนือกว่า ทั้งการคมนาคม ที่พัก ตลอดจนความเห็นที่ว่าจะสร้างประโยชน์แก่ตนเองจากการใช้ทรัพยากร ของเพื่อนบ้านอย่างไร มากกว่าการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว "ร่วม" กันของภูมิภาค (Regional Hub)

4. การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว "ร่วม" กันของภูมิภาค (Regional Hub) จึงน่าเกิดขึ้นได้บนพื้นฐานความสัมพันธ์ด้านภาษา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เครือญาติ ฯลฯ อันเป็นลักษณะ "ส่วนตัว" ซึ่งมีความละเอียดอ่อนมากกว่าการคิดเห็นเพื่อนบ้าน เป็นเพียง "หุ้นส่วน" ที่เป็นแนวความคิดการบริหารจัดการตามแบบตะวันตกอย่างเป็นทางการ เท่านั้น ทั้งนี้ อาจต้องพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย

5. จะเชื่อมโยงจุดขายทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันของประเทศเข้าด้วยกัน อย่างไร และมีความจำเป็นหรือไม่ต่อการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว ขณะที่อาจมีความจำเป็นต้องคิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่และแตกต่าง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดประชุมสัมมนา การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล หรือนิทรรศการ เพื่อเสริมจุดเด่น ลดจุดด้อยของการท่องเที่ยวซึ่งกันและกันอีกด้วย

6. จะเชื่อมโยงเครือข่ายที่พักระหว่างกันในระดับภายในประเทศ กับระดับต่างประเทศทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอย่างไร ดังนั้น การคำนึงถึงการรองรับ นักท่องเที่ยวเพียงช่วงฤดูการท่องเที่ยวจะไม่เกิดขึ้น หากมีเครือข่ายที่พักซึ่งแลกเปลี่ยนผู้เข้าพัก ซึ่งกันและกันตลอดเวลา อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาที่พักไม่เพียงพอในฤดูกาลดังกล่าวอีกด้วย

7. จะเชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคมทั้งมาตรฐานการบริการและการส่งเสริม ให้เกิดการเดินทางข้ามแดนเพื่อไปมาหาสู่กันอย่างไร โดยนัยนี้ การเดินทางข้ามแดน จึงไม่ควรคาดหวังเพื่อการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

8. จะเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างไร เพื่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจอย่างสอดคล้อง ไม่เอารัดเอาเปรียบ และแก้ปัญหาการมีบริษัทนำเที่ยวเถื่อนบริเวณชายแดน

9. จะเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้ และข่าวสารข้อมูลเพื่อเจียระไนให้การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวชายแดนมีคุณภาพและยั่งยืนในระดับคนในท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน และบุคลากรทางการท่องเที่ยวของทั้งสามประเทศได้อย่างไร เพื่อลดปัญหาหารขาดผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยว และบุคลากรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชายแดนในเชิงคุณภาพแบบบอกต่อ ซึ่งมีภาพลักษณ์ที่ดีกว่าการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการตลาดเพียงอย่างเดียว

10. ประเด็นทัศนคติของคนในประเทศที่มีต่อการท่องเที่ยวในภาคอีสาน ซึ่งถูกนำเสนอในลักษณะปัญหาด้านภูมิอากาศและภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ดี มีอาจปฏิสเสธได้ว่าที่แท้จริงแล้วทัศนคติดังกล่าว มีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับทัศนคติเชิงประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ ซึ่งสังคมไทยพยายามเสนอให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนภาคอื่นกับภาคอีสานในลักษณะเป็นอื่นที่ด้อยกว่าโดยตลอด ด้วยเหตุนี้ ปัญหาที่ถูกอธิบายว่าเพราะอากาศร้อนหรือระยะทางไกล จึงมีใช่ทัศนคติที่แท้จริง เมื่อเทียบกับกรไปภาคอื่น ๆ ของประเทศ และการแก้ปัญหาจึงมีใช่เพียงคิดว่าจะสร้างสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยวในภาคอีสานเพื่อดึงดูดคนให้มาท่องเที่ยวได้อย่างไร ซึ่งเป็นปลายเหตุ แต่ควรแก้ไขทัศนคติความเป็นอื่นดังกล่าว ให้มองภาคอีสานและคนอีสานอย่างเท่าเทียมอันเป็นการแก้ที่ต้นเหตุมากกว่า

5.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ควรใช้ข้อเสนอแนะธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงรุกเพื่อต่อสู้กับการแข่งขันจากจังหวัดอื่น ๆ
2. การปรับกลยุใหม่ ๆ เพื่อปรับกลยุทธ์ในการแข่งขัน เช่น การปรับกิจกรรมท้องถิ่น กิจกรรมบันเทิง รวมทั้งกิจกรรมยามค่ำคืน ล่องเรือเลียบบแม่น้ำโขง เป็นต้น
3. กล้าเผชิญความเสี่ยง เพื่อเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหาร ร้านขายสินค้าและของที่ระลึก
4. พัฒนาความรู้ ความสามารถของบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาชีอกร การบริการ เป็นต้น
5. ผู้ประกอบการอาจจะเข้าไปลงทุน หรือร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการในประเทศเพื่อนบ้าน หรือสัมปทานโรงแรมและสิทธิทางการค้า

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การบริหารและการวางแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)
2. กลยุทธ์การประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจำแนกตามธุรกิจแต่ละประเภท ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว (บริษัททัวร์) ธุรกิจโรงแรม (โรงแรม/รีสอร์ท/ที่พัก/โฮมสเตย์) ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายสินค้าและของที่ระลึก
3. ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจำแนกตามธุรกิจแต่ละประเภท ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว (บริษัททัวร์) ธุรกิจโรงแรม (โรงแรม/รีสอร์ท/ที่พัก/โฮมสเตย์) ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายสินค้าและของที่ระลึก
4. ลักษณะด้านวัฒนธรรม การจูงใจ และ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแบ็ตแพคเกอร์

บรรณานุกรม

- กชกร ชินะวงศ์ และเกศสุดา สิทธิชัยกุล. 2546. **คนวังอ้อเติมไฟการท่องเที่ยวเปิดตำนานทุนชีวิต...ผืนป่าและสายน้ำ**. ม.ป.ท : ม.ป.พ.
- กระทรวงการต่างประเทศ. 2547. **โครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกระทรวงการต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547. **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2551**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544. **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ซี เค แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2548ง. **แผนการตลาดการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2549**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545. **รายงานฉบับสมบูรณ์ แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____, 2547ก. **สถิติการท่องเที่ยวไทย ปี พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____, 2548ข. **สถิติการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____, 2548ค. **สถิติการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2547**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. 2544. **การวางแผนและพัฒนาลาดการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธัชชนัญ จารุวัฒนพงษ์. 2544. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้ำตกพรหมโลก ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช**. ม.ป.ท : ม.ป.พ.
- บงกช หงส์คำมี. 2541. **ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย กับ สปป. ลาว**. เอเชียปริทัศน์. 19 (3) : 1-46.

- พุทธรักษ์ พิจิตร. 2545. ศักยภาพของการท่องเที่ยวในด้านการแข่งขันและการเป็นตลาด
ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพรัตน์ สูงกิจบูลย์. 2545. แลลาว. กรุงเทพฯ : อทิตตา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545. เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการการ
ท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2543. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ
จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาสามเหลี่ยมท่องเที่ยวเชื่อมโยง ไทย ลาว กัมพูชา.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สุรัชย์ ศิริไกร. 2542. การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- เสรี พงศ์พิศ. 2547. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว

วัน เดือน ปี.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

1. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย/ชาวอุบลราชธานีด้วยวัตถุประสงค์ใดมากที่สุด
 - 1.1 เพื่อทำกิจกรรมสันทนาการและพักผ่อน
 - 1.2 เพื่อเยี่ยมญาติหรือเพื่อน
 - 1.3 เพื่อติดต่อธุรกิจ ประชุม สัมมนา
 - 1.4 เพื่อรักษาสุขภาพ
 - 1.5 อื่น ๆ.....
2. ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวจากสื่อใดมากที่สุด
 - 2.1 โทรทัศน์
 - 2.2 หนังสือพิมพ์
 - 2.3 นิตยสาร/วารสาร
 - 2.4 อินเทอร์เน็ต
 - 2.5 อื่น ๆ.....
3. ท่านมีทัศนคติต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย/ชาวอุบลราชธานีในประเด็นต่าง ๆ อย่างไร
 - 3.1 ด้านความเป็นมิตรไมตรี
.....
.....
.....
 - 3.2 ด้านความปลอดภัย
.....
.....
.....

3.3 ด้านความสะดวกในการเดินทาง

.....

.....

.....

3.4 ด้านบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

.....

.....

.....

3.5 ด้านบริการข้อมูลข่าวสาร

.....

.....

.....

3.6 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

.....

.....

.....

3.7 ด้านสถานที่พัก

.....

.....

.....

3.8 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเข้า - ออกเมือง

.....

.....

.....

3.9 ด้านอาหารและภัตตาคาร

.....

.....

.....

3.10 อื่น ๆ

.....

.....

.....